

Dir-ho o dir-lo

En l'estudi dels pronoms febles, tots els tractats gramaticals solen prevenir contra certs usos considerats incorrectes o poc recomanables, com l'ús abusiu de la combinació els hi, el de la combinació n'hi en lloc de l'n, el pronom neutre ho com a predicatiu, substituint un substantiu determinat, etc, però encara no diuen res de les incorporacions de nova creació, cada cop més usuals, com l'ús del pronom es amb valor de datiu, quan va seguit d'un acusatiu determinat («Se la van regalar» per *La hi van regalar*), o de la forma lo com a pronom neutre, és a dir, en lloc de ho. Aquestes incorreccions, que, dissortadament, bé caldrà que siguin esmentades en els tractats pràctics de gramàtica normativa, no són sinó calcs, com es veu clarament, de solucions pròpies del sistema pronominal del castellà.

La forma pronominal lo és la que revesteix l'acusatiu del masculí singular el quan ha d'anar després d'un verb acabat en consonant o en diftong: *Donar-lo, Agafem-lo, Mireu-lo*. Però com que aquesta forma coincideix amb la que en castellà revesteix el pronom neutre, i com que avui n'hi ha que se senten tan ben disposats a acceptar les solucions del castellà, ja és possible de trobar en

textos impresos, que apareixen en revistes de prestigi i teòricament ben revisats, la forma lo com a pronom neutre: *Hauria de rentar però no sap quan podrà «fer-lo», Li sembla que sí però no vol «assegurar-lo»*. Aquesta incorrecció, certament, és tan lamentable com inadmissible.

Cal fer observar, tanmateix, que aquestes dues formes pronominals poden tenir antecedent «formalment» idèntics: el conjunt relatiu *el que*. Aquest conjunt pot tenir tres valors: pot ésser la coincidència de l'article definit referit a un substantiu sobreentès i el relatiu *que, el (noi) que*, pot ésser l'equivalent de *qui* o *el qui*, i pot ésser, finalment, l'equivalent del conjunt *allò que*. En els dos primers casos, el pronom feble representant el conjunt *el que* és, naturalment, l'acusatiu masculí singular *el*, que revesteix la forma lo en les posicions ja indicades, i en el tercer cas és el pronom neutre ho. És possible, és clar, algun cas d'ambigüïtat: *El que tu vas dur? Van llençar-lo* (o *Van llençar-ho*). Però si l'antecedent és clar, l'ús del pronom també ho ha d'ésser: *El que corria tant no van agafar-lo* i *El que passa no volen saber-ho*.

Albert Jané